Höstsymposiet 28 oktober 2026: USA, Europa och Sverige inför och efter det amerikanska mellanårsvalet

Kungl. Krigsvetenskapsakademiens höstsymposium 28 oktober 2026 (bild: kkrva.se).

Symposiet hölls fem dagar före mellanårsvalet och prövade slutrapporten från projektet SV-A-R, Sverige, avskräckning och resiliens i Nato och EU, mot det som hänt sedan februari. Underlaget var en ny skrift i två delar av Michael Sahlin och Lars-Erik Lundin, som färdigställs efter den 3 november. Panel 1 hölls på engelska, panel 2 och 3 på svenska. Projektpasset med IVA och KÖMS från 16.30 sammanfattas separat.

Medverkande

Jonas Haggren
viceamiral, styresman; öppnade och avslutade

Lars-Erik Lundin
ambassadör, projektsamordnare; Del 0 och Del II

Michael Sahlin
ambassadör; Del I, moderator panel 1

Dov Zakheim
f.d. Under Secretary of Defense; via länk

Jim Townsend
f.d. DASD Europe/Nato, CNAS; via länk

Gunilla Herolf
fil.dr, UI och SIPRI; panel 2

Björn Fägersten
fil.dr, UI och Politea; panel 2

Karlis Neretnieks
generalmajor; panel 3

Johan Wiktorin
Intil Group; panel 3

Tommy Åkesson
huvudsekreterare Försvarsberedningen; panel 3

Öppning

Bild 1. Titelbild: rapportens variabelkedja.

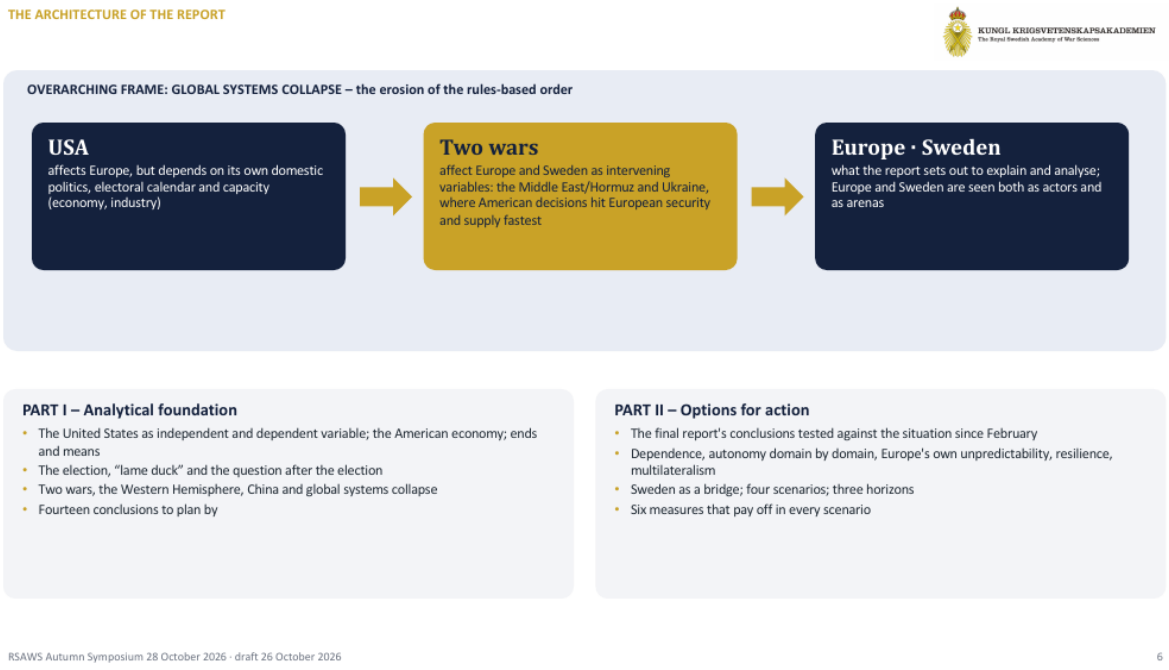

Bild 6. Rapportens arkitektur: Del I analytisk grund, Del II handlingsmöjligheter.

Styresmannen **Jonas Haggren** öppnade på engelska med tre iakttagelser. Europa saknar den långsiktiga strategiska vilja som konkurrenterna har. Frågan är om känslan av brådska verkligen betyder något i ett land som ännu lever i formell fred, och om medborgarna förstår skiftet. Och ekonomin: resan mot 3,5 procent är enorm, men pengar ger inte effekt av sig själva. Varje krona måste räknas, och det kräver tuffa prioriteringar om vi ska avskräcka.

Lars-Erik Lundin tackade Johnsonstiftelsen, som finansierar projektets sista etapp, och gav översikten av Del 0: rapportens variabelkedja med USA som oberoende variabel, de två krigen som mellanliggande, systemkollapsen som ram och Europa och Sverige som det som ska förklaras. Aktör och arena hålls isär, och det som sägs om kriget är en del av kriget. Nytt sedan slutrapporten är att amerikansk kapacitet, inte bara vilja, har blivit en gräns, och att ekonomisk säkerhet och ekonomiskt försvar nu är akademiens fråga lika mycket som den militära.

Panel 1: USA, före och efter mellanårsvalet

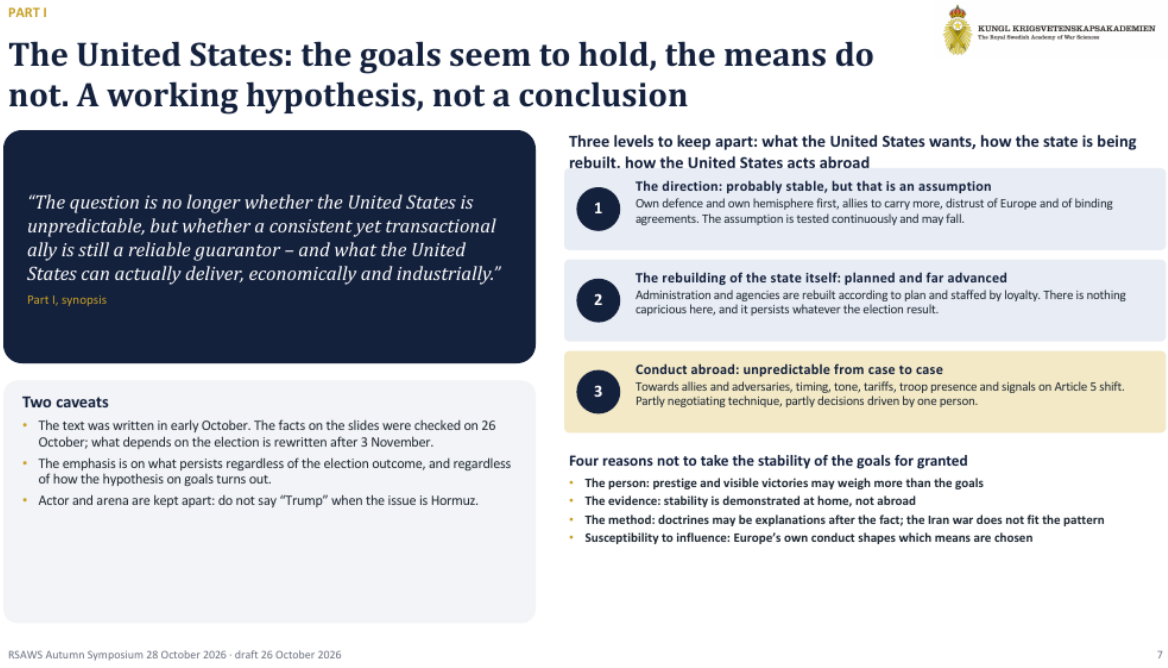

Bild 7. Del I: USA, målen verkar ligga fast, medlen gör det inte (EN).

Bild 9. Valet 3 november: tre scenarier och lame duck (EN).

Michael Sahlin presenterade Del I som en förhandstitt på skriften. Huvudfrågan är inte längre om USA är oförutsägbart, utan om en konsekvent men transaktionell allierad fortfarande är en pålitlig garant, och vad USA kan leverera ekonomiskt och industriellt. Statsskulden över 40 biljoner dollar, en räntebörda större än försvarsbudgeten och ett budgetlöfte om 1,5 biljoner nästa år ställer frågan vad som är politiskt möjligt. Valet ger tre utfall, men den viktigare frågan är om processen blir ordnad: accepterar presidenten ett nederlag, och vad händer fram till den 3

januari. Irankriget, Ukraina, kopplingen mellan dem, Kina, hemisfären och risken för en bredare erosion av regler och normer avslutade genomgången, med slutsatsen att frågan om artikel 5 också är en fråga om från vilken dag garantin verkar.

Dov Zakheim (via länk från Washington) bedömde att lame duck-perioden kan bli lugnare än befarat: med fem veckors session och en möjlig helårs budgetresolution blir nya initiativ svåra. Demokraterna är inte särskilt intresserade av Ukraina. Ingen förutsåg den 6 januari, men "goda människor stod upp för det rätta, och det kommer de att göra igen". Det verkliga problemet ligger bortom 2028: Kina är en allväders-vän, USA har blivit en vackertväders-vän, och allierade världen över gardera sig redan, bland annat i formatet för medelstora makter. Han varnade för överdriven pessimism om den amerikanska ekonomin: en BNP på 32,5 biljoner, mer än en fjärdedel av världens, och fundamenta starkare än någon annans. Problemet är inte kapacitet utan vilja. Senaten blir sannolikt kvar hos republikanerna med vicepresidentens utslagsröst; republikanska medarbetare kallar 50–50 optimistiskt. Trump har betydligt större frihet utrikes än inrikes, och en ny israelisk regering kommer att pressa honom varje dag att återuppta kriget mot Iran. Den amerikanska kärnvapenavskräckningen är fortsatt solid, men Putin har nu två frågetecken att räkna med, USA och Frankrike. Ukraina kommer att behöva hjälp, och Europa är avgörande där, fram till den 20 januari 2029.

Jim Townsend (via länk) såg mer turbulens. Presidenten arbetar redan med justitiedepartementet för att kunna dra delstater inför domstol om valresultatet inte passar; han kommer inte att acceptera ett negativt utfall utan att utmana de jämna loppen, och båda sidor har advokater redo. Lärdomen är att normer inte längre räcker som skyddsräcken; det behövs lagstiftning, och ett rollback kommer först med en demokratisk administration. En demokratisk kongress ger mer tillsyn och en mer balanserad ton gentemot Europa, men presidentens makt över utrikes- och försvarspolitiken består. Om styrkeöversynen: baserna i Gulfen är skadade efter Irankriget, vilket gör baserna i Europa viktigare, och översynen kommer att handla mer om att straffa enskilda länder än om djupa nedskärningar. I Iranfrågan finns bara en beslutsfattare, presidenten, och hans reaktion styrs av stämningen för dagen; mycket avgörs av vad Iran gör.

I diskussionen frågade **Niklas Rossbach** om vi inte fokuserar på fel part: USA har stark ekonomi och teknikledning, medan Europa har populism, låg tillväxt och en kvarstående konfrontation med Ryssland. Vad gör USA om EU försvagas eller spricker? Zakheim: ett sprickande Europa är Europas problem, inte USA:s. Inget europeiskt land är galet nog att lämna Nato; det är inom EU sprickorna finns, och såväl Marine Le Pen som amerikanska fackföreningar ogillar EU. En fråga om intentioner mot förmåga besvarade Townsend med att i Washington finns bara en beslutsfattare och att dokument från i går kan vara ogiltiga i morgon.

Panel 2: Europa

Bild 16. Del II: från beroende till aktör.

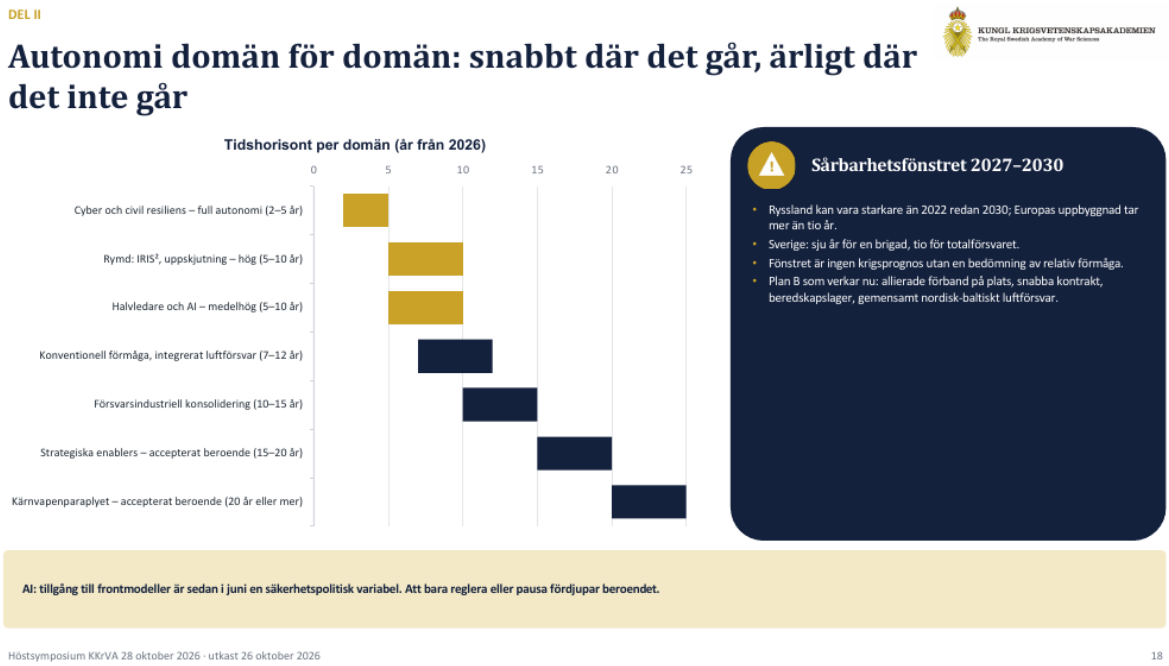

Bild 18. Autonomi domän för domän.

Lundin inledde Del II med bilden från betygssystemet: från BA, beroende med autonomi som tillägg, till AB, autonomi med beroende som tillägg. Beroendet försvinner inte, men tyngdpunkten flyttas. Det är en biljon-dollar-fråga, inte en 175-miljardersfråga. Han gick igenom resiliensfyrfältaren, enablers och kärnvapenparaplyet, autonomi domän för domän, Europas egen oberäknelighet, flödessäkerheten i båda riktningarna, Budapestmemorandumets lärdom, och Sverige som bro mellan transatlantisk länk och europeisk autonomi. Man måste tänka båda.

Gunilla Herolf hävdade att politisk stabilitet är avgörande för både avskräckning och resiliens, och gjorde nedslag. Frankrike: kravaller, presidentval i vår, Nationell samling leder, och ett program som innebär slut på Ukrainastödet, inga fler sanktioner och halverad EU-avgift. Tyskland: AfD på 28 procent mot CDU 20 och SPD 11, 44 procent i Sachsen-Anhalt, och en plan för att byta ut opolitiska tjänstemän; frågan är om brandväggarna håller. Storbritannien: Labour 29, Reform och de konservativa 22 vardera, en lugnare bild. Alla tre har svag tillväxt och tung skuld. I öster: Bulgarien, Rumänien och Slovenien är instabila men fast förankrade i EU och Nato, och söker Natos hjälp mot drönarna. Tjeckien, Slovakien, Ungern och Österrike är problematiska på olika sätt, med Ungerns kursändring under Péter Magyar som undantag och FPÖ över 30 procent i Österrike.

Björn Fägersten vände på rapportens kausalitet. Den oberoende variabeln är maktskiftet från amerikansk hegemoni till multipolaritet; både USA och Europa är beroende av det. Varje framtida amerikansk president tittar västerut, söderut och inåt. Biden var sannolikt den sista genuint transatlantiska presidenten. Europa är ingen beroende variabel utan en extremt beroende aktör: av USA för sitt kollektiva försvar, av Kina för batterier och mineraler, och av sina egna medlemsstaters veton. USA är också en "critical disabler" som kan dra tillbaka skydd och stänga satellitsystem. Nato förblir plattformen, EU är arsenalen, men Europa behöver ett "Berlin plus extra" för att få rådighet över sin egen avskräckning när USA inte vill delta; Mark Rutte är ointresserad, så ledarskapet måste komma från huvudstäderna. Betalningsviljan för ekonomisk säkerhet är låg: Nexperia-krisen visade att europeiska biltillverkare inte ens lagrat en billig lagringsbar produkt. Hans sorteringsregel: åtgärda beroenden som är asymmetriska, kritiska och riktade mot en stat som inte vill oss väl. Lösningarna bör vara så marknadslika som möjligt, i koalitioner "Kina minus X" med Indien, Kanada, Australien och Sydkorea. Ekonomisk avskräckning är billigast: det fransk-tyska förslaget att kunna stänga ute en aktör från EU:s marknad kostar inget förrän det används, och Kina har aldrig varit så beroende av den europeiska marknaden som nu.

Panel 3: Sverige

Bild 20. Resiliens och flödessäkerhet: svaret under tröskeln.

Bild 24. Handlingsprogram: tre horisonter, sex åtgärder.

Karlis Neretnieks frågade: avskräckning mot vad? Under kalla kriget var modellen enkel, att göra ett angrepp dyrt och tidskrävande. Som Natomedlem är syftet ett annat: att Ryssland inte ens överväger krig. Två riktningar: Nordkalotten, där krig bara uppstår som följd av en annan konflikt, och Baltikum, där en krigsorsak finns, eftersom många ryssar ser Baltikum som en del av Ryssland. Varning: Ryssland har inte samma kriterier för krigsduglighet som vi, så återuppbyggnaden kan gå fortare än vi föreställer oss. Baltikum kan inte överlåtas åt Tyskland och Polen: att föra en eller två armékårer genom det sex mil breda Suwałkigapet är inte realistiskt; man måste ta delar av Kaliningrad och Belarus, och det tar tid. Slutsats: Försvarsmakten måste ställa frågan hur Sverige bidrar till att förhindra krig. Han kritiserade ett tal i Warszawa veckan innan för att i praktiken uppmuntra till ett försök.

Johan Wiktorin beskrev hur telekrig, cyberangrepp och påverkansoperationer flyter samman: GNSS-vilseledning, falska ADS-B-meddelanden och desinformation har samma syfte, att förvränga vår lägesbild och därmed våra beslut. Skyddet är kombinerad detektion, digital läskunnighet och källjämförelse. Tröskeln sjunker: en störsändare kostar hundra kronor, språkmodeller producerar propaganda nästan lika övertygande som ryska kampanjer, och förmågor som krävde statliga resurser blir tillgängliga för fler. Hellre "skuggkriget" än hybridkrig. AI är vapen, försvar och angreppsyta på samma gång. Djupet som skogar och sjöar en gång gav är reducerat till minuter. Han ifrågasatte att den militära underrättelsetjänsten halveras i en omorganisation som är klar 2030. Småstatens val är att mobilisera viljan, samarbeta tätt med likasinnade och bygga offensiv asymmetrisk förmåga, eller bli vasall.

Tommy Åkesson tog ned diskussionen till det jordnära. Europa måste utgå från att USA inte återvänder. Den amerikanska närvaron, 70–80 000 man, är mest logistik; Europa försvaras inte med tre brigader. Det som räknas är vad som anmäls till Natos styrkestruktur, och det är i förstärkningarna USA redan skurit. Europa måste ersätta det konventionella försvaret, och den europeiska krigföringsförmågan är ytterst begränsad: ammunitionslager, personalreserver, mobiliseringstider. Positivt är att USA bekräftat den utsträckta kärnvapenavskräckningen. Förmågemålen är inte finansierade i något europeiskt land; Sveriges mål från 2025 kräver många miljarder utöver beslutad budget, och 2029 blir tuffare. Betalningsviljan i Europa: "jag skulle inte satsa en årslön". Därför behövs försvarskoncept som ekonomin bär, djup i stället för spridning, inget "kompetensförsvar" med dyra system utan

ammunition, och ett brott mot kostnadsspiralen. Bygg från kriget mot freden, inte tvärtom. Ett utdraget krig med Ryssland ska vara dimensionerande, och förluster måste ingå i konceptet.

Diskussion

På frågan varför Europa, med sina resurser, inte skulle klara Ryssland bättre än Ukraina svarade Neretnieks att det är Putin som borde darra; Herolf pekade på samarbetets misslyckanden, som det fransk-tyska stridsflygplanet; Åkesson på viljan och byråkratin, med mobiliseringssystemet som exempel. En fråga om Ukrainas EU-medlemskap utan Nato ledde Fägersten till slutsatsen att Europa då kan behöva parallella system för ledning och satellit, om USA inte låter Natos resurser användas. På frågan om strategisk autonomi är ett illusionsnummer svarade Herolf att begreppet var franskt och aldrig avsåg att ersätta USA; det stora olösta problemet är beslutsstrukturen när tre stora länder inte underordnar sig varandra, och USA kan inte ersättas annat än på decenniers sikt. Sahlin tillade att liberala demokratier mobiliserar långsamt men med större legitimitet när det sker. **Thomas Engevall** tyckte panelen var för dyster och frågade vilka som är allvädersvänner. Sahlin: kärnan är tre, fyra nordiska länder. Neretnieks: de som helhjärtat stöder Ukraina, Norden, Baltikum, Polen. Wiktorin: Norden och Baltikum, men kärnvapenförmågan kräver Storbritannien och Frankrike, och datasuveränitet är en illusion så länge routrar och kretskort är amerikanska. Det handlar om att överleva första smällen.

Haggren avslutade: vi ska inte sammanträda oss till döds. En nederländsk kollega sade en gång: "Jonas, ni behöver tjugo möten, jag behöver ett. Sedan agerar vi."

Bilaga: hela bildspelet (24 bilder)

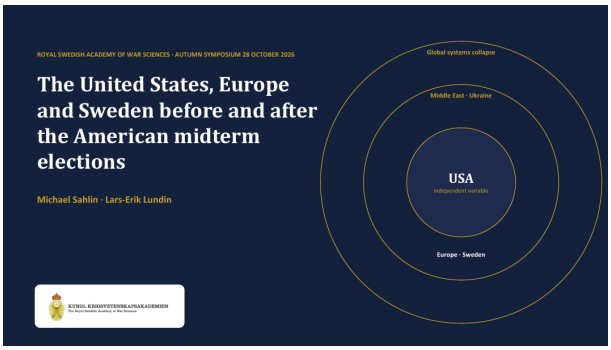

Bild 1

Bild 2

Bild 3

Bild 4

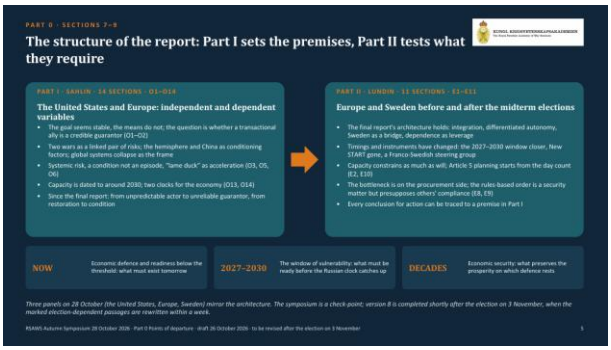

Bild 5

Bild 6

Bild 7

Bild 8

Bild 9

Bild 10

Bild 11

Bild 12

Bild 13

Bild 14

Bild 15

Bild 16

Bild 17

Bild 18

Bild 19

Bild 20

Bild 21

Bild 22

Bild 23

Bild 24